

Cartes dels paers de Cervera a diverses persones de Tarragona (1422-1494)

Josep M. Llobet i Portella

Resum: Comentem i transcrivim deu cartes datades entre l'any 1422 i 1494. Són una mostra de les relacions epistolars que tingueren els paers de Cervera amb diferents persones i institucions de Tarragona.

Paraules clau: relacions epistolars, govern municipal, regiment eclesiàstic, Cervera, Tarragona, segle XV.

Summary: We comment and transcribe ten letters dated between the year 1422 and 1494. They are a sample of the epistolary relations that had the paers of Cervera with different people and institutions from Tarragona.

Key words: epistolary relations, municipal government, ecclesiastical regiment, Cervera, Tarragona, 15th century.

En aquest article comentem y transcrivim deu cartes que van ser emeses entre l'any 1422 i el 1494. Aquests documents són una mostra —altres cartes, possiblement s'han perdut— de les relacions epistolars que tingueren els paers de la vila de Cervera amb diferent persones i institucions de Tarragona. Es conserven a l'Arxiu Comarcal de la Segarra (ACSG), ubicat a Cervera.

Mitjançant la primera carta, que està datada el dia 3 de setembre de 1422, els paers de Cervera, considerant que, en aquell temps, a la vila hi havia hagut durant molt de temps bandositats, discòrdies, iniquitats i males voluntats i que, a causa de les predicacions del frare Pere Moyà¹ que havien esta fetes aquell any, aquelles persones enemistades havien arribat a establir concòrdies entre elles, demanaven al pare provincial i els definidors dels frares predicadors de l'arquebisbat de Tarragona que, amb la finalitat que no tornessin les bandositats i enemistats a la vila, permetessin que es quedés a la població, durant el pròxim any, el frare Pere Moyà, que mantinguessin en el seu càrrec el prior del monestir cerverí i que trametessin a la vila frares ben formats (document 1).

---

¹ El frare Pere Moyà predicà la Quaresma a Cervera, almenys, els anys 1421 i 1438. En aquest últim any, consta com a conventual del monestir de frares predicadors de Cervera (ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Àpoques comunes*, 1421, f 88r, i 1438, f. 7v).

El monestir cerverí dels pares predicadors tenia el seu origen en la donació d'uns terrenys que feu el rei Jaume II, l'any 1318, als susdits frares per edificar-hi el monestir i l'església, obres que foren realitzades, en la seva major part, durant la segona meitat d'aquell segle XIV. Pel contingut de la carta sembla que el frare Pere Moyà era molt convincent en les seves predicacions. Sabem que, cada any, els paers de Cervera contractaven un eclesiàstic perquè prediqués a l'església de Santa Maria durant la Quaresma. Bona part d'aquests eclesiàstics foren frares predicadors, ja que, per la seva formació, eren els més adients per portar a terme aquesta activitat, la qual, certament, era ben necessària en aquell temps en què les bandositats constituïen un greu problema per a la tranquil·litat dels cerverins.²

El dia 25 de gener de 1424, el cambrer i els membres del capítol de la seu de Tarragona trameteren una carta als paers de Cervera en la qual es queixaven que els susdits paers mantinguessin presos o arrestats tres homes de Timor que s'havien fet veïns de Cervera. Pocs dies després, les autoritats municipals cerverines, en contestació de la carta rebuda, els digueren que, si bé era veritat que aquells tres homes s'havien fets veïns de la vila, això s'havia portat a terme per evitar que patissin vexacions i amb l'autorització del batlle del lloc i, encara, del monarca i, d'altra banda, que no era veritat que els tres homes es trobessin presos o arrestats a instància d'ells (document 2)

Sembla que, en aquell temps, el lloc de Timor —o, almenys, tres dels seus habitants— es trobaven sota la jurisdicció del capítol de la seu de Tarragona, potser per haver estat penyorat aquest lloc, ja que, en altra manera, els membres d'aquesta institució no s'haguessin queixat. Amb tot, resta ben documentat que, el dia 23 de juny de 1422, la reina Maria, lloctinent general del rei, marit seu, va aprovar uns capítols establerts entre els paers i prohoms de la universitat de Cervera, d'un part, i els prohoms de les universitats del castells o llocs de Pallerols, Sant Antolí, Timor i Gàver, que disposaven que, perquè millor poguessin ser defensats de qualsevols barons, cavallers o altra gent que els volguessin damnificar, rebien tots els habitants dels susdits castells o llocs i els seus termes, present i futurs, en vertaders veïns de l'esmentada vila de Cervera i, en conseqüència, gaudirien de tots els privilegis, llibertats i immunitats atorgats a la vila cerverina.³ Amb tot, el dia 14 de desembre de 1423, un habitant de Timor anomenat Pere de Vilaplana es feu veí de Cervera, amb la seva esposa i demés familiars, per un període de vint anys.⁴ Possiblement era un dels tres homes als quals es referien en la seva carta el cambrer i els membres del capítol de la seu de Tarragona. Cal dir, però, que al llibre de veïnatge corresponent no hem sabut trobar les anotacions referents als dos homes restants.

Poc abans del dia 15 de març de 1427, Jaume Oller, procurador general de l'arquebisbe de Tarragona, va fer trametre una carta al vicaris eclesiàstics de

---

² Un estudi sobre les bandositats a Cervera: Josep M. LLOBET I PORTELLA, «Documents cerverins sobre bandolejants (1373-1550)», *Bandolerisme, bandolers i bandositats*, Sant Martí de Maldà, Grup de Recerques de les Terres de Ponent, 2009, p. 29-94.

³ ACSG, Cervera, Fons Municipal, Veïnatge, 1389-1687, quadern. El document es troba transcrit a: Max TURULL, Montserrat GARRABOU, Josep HERNANDO i Josep M. LLOBET, *Llibre de privilegis de Cervera (1182-1456)*, Barcelona, Fundació Noguera, 1991, p. 340-345.

⁴ ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Llibre de veïnatge*, 1415-1425, f. 80v.

Cervera amb la qual els era manat que fessin públic que, d'acord amb una constitució d'un concili de Tarragona, els germans Joan i Nicolau Coll i Pere de Pui-gredon, veïns de Cervera, els era vedat de participar en les celebracions religioses. El motiu era que no havien satisfet una determinada quantitat de diners que devien a alguns escrivans i jutges de la cort del susdit arquebisbat durant el període de temps que els fou concedit per realitzar el pagament. Els paers de Cervera, assabentats de l'afer, atès que el vet o interdicte comportava que els afectats no poguessin beneficiar-se dels sagraments, cosa que els ocasionaria greus perjudicis espirituals, especialment durant el temps de Quaresma, demanaren a Jaume Torres, que era el degà eclesiàstic del deganat de Cervera, que suspengués la publicació del vet durant uns dies, però el degà els contestà que escrivessin al susdit procurador general, ja que, en altra manera ell portaria a terme el manament que havia rebut. Sabuda la resposta del degà, els paers, aquell dia 15 de març, trameteren una carta a l'esmentat Jaume Oller en la qual li demanaven que suspengués el vet per tot el proper mes d'abril, durant el qual la vila celebraria la Quaresma amb oracions, dejunis, penitències i fins i tot amb grans processons, ja que feia quinze dies que hi havia senyals d'un terratrèmol. Els paers afegien que es comprometien que, passat aquest període, farien que els deutors paguessin la quantitat deguda voluntàriament o per força (document 3).

A Cervera, el veguer i el batlle sempre eren la mateixa persona. Aquest oficial disposava d'un assessor que l'aconsellava en les qüestions legals relacionades amb el seu càrrec. L'any 1438, l'assessor del veguer i batlle era el doctor Pere Tost, de Tarragona, però, en comptes de venir a Cervera a regir el seu ofici, passava la seva responsabilitat a llocinents. Els paers cerverins, atès que el comportament de l'assessor dificultava impartir justícia d'una forma satisfactòria, escriviren a la reina demanant-li que ella manés al doctor que vingué a Cervera. La reina atengué la reclamació feta pels paers cerverins i va fer escriure una carta mitjançant la qual manava a l'assessor que complís amb les seves obligacions i la lliurà als susdits paers perquè la fessin arribar a l'esmentat Pere Tost. Així ho feren els paers cerverins, els quals trameteren un síndic substituït a Pere Tost perquè li donés la carta de la reina i la que li havien escrit ells mateixos, el dia 10 de juliol, amb la que li demanaven novament que volgués venir a Cervera a regir el seu ofici (document 4).

Malgrat les gestions que feren els paers de Cervera, el doctor en decrets Pere Tost continuava absent de la vila de Cervera. Els paers, atès que la seva absència ocasionava un retard en l'administració de la justícia, el dia 16 d'agost d'aquell any 1438 li feren portar una nova carta per Berenguer de Copons, llocinent del veguer i batlle, i el notari Joan Borràs, síndic de la vila, per comentar-li algunes qüestions relacionades amb el seu ofici d'assessor (document 5).

L'any 1442, són els consols de Tarragona els destinataris d'una carta dels paers de Cervera. El motiu era que Arnau d'Abella, un sastre de Cervera, havia deixat en dipòsit una partida de peces de roba a Bartomeu Martí, ciutadà de Tarragona, i, quan el sastre cerverí va voler recuperar la seva roba, no solament no li va ser lliurada sinó que fins i tot va veure que una part d'ella estava penyorada. Després de passar vint dies intentant recuperar la seva roba, —anant d'Herodes a Pilat, diuen els paers cerverins—, Arnau d'Abella va instar els paers de Cervera

que l'auxiliessin, per la qual cosa, el dia 15 d'abril d'aquell any 1442, els paers feren redactar una carta demanant als còsols tarragonins que intervinguessin en l'afer i fessin que Arnau d'Abella recuperés la seva roba i rebés l'import de les despeses ocasionades per l'intent de recuperació (document 6).

Pere Tost devia ser un personatge poc partidari de complir amb les seves obligacions. Si l'any 1438 es negava a venir a Cervera a exercir el seu ofici d'assessor del veguer i batlle, el 1442 no volia acudir a la vila cerverina per tal que es pogués portar a terme la «purgació de la taula»⁵ relacionada amb l'actuació de Guillem de Peguera, que, durant el trienni passat havia regit el càrrec de veguer i batlle de la vila. Amb aquest motiu, el dia 18 d'abril d'aquell any 1442, els paers de Cervera li escriviren una carta amb la qual li recordaven el compromís que havia adquirit en el moment de prendre possessió del seu ofici i, en cas d'incompliment per part seva, l'amenaçaven en portar-lo davant de la justícia (document 7).

Malgrat la mala entesa que hi havia entre el doctor en decrets Pere Tost i els paers cerverins, aquests no van dubtar en encarregar-li la gestió de resoldre un conflicte que hi havia entre les autoritats municipals cerverines i els habitants de Santa Maria del Pla. Aquest conflicte devia estar relacionat amb els censos i els censals que dificultaven l'economia cerverina i sembla que la ciutat de Lleida l'havia resolt aconseguint una butlla del Papa, per la qual cosa, el dia 18 d'octubre de 1443, els paers de Cervera escriviren una carta al cardenal de Tarragona amb la qual li demanaven que, atès que ell tenia capacitat d'intervenir fàcilment tant en la cort romana com davant del rei, podria també aconseguir per Cervera una butlla semblant a la que havia estat lliurada als lleidatans (document 8).

L'onze de novembre del mateix any, els paers cerverins escrivien altra vegada a Pere Tost. Aquesta vegada per assabentar-lo que ells consideraven que la comissió creada per resoldre l'afer dels censos i els censals, dirigida pel prevere Jaume Leberia, seria adient que demanés la intervenció en l'afer de Pere Pelegrí, canonge de Lleida, o de Francesc Vall, canonge de Vic o de qualsevol bon canonge de la seu de Tarragona i que deixaven l'elecció d'un dels tres al seu criteri (document 9).

L'última carta feta escriure pel paers cerverins durant del segle XVI que co-neixem és un escrit datat el dia 10 d'octubre de 1494 dirigit al canceller i altres doctors del Consell del rei, que es trobaven a Tarragona. El motiu sembla que era per resoldre un plet relacionat amb les quísties dels jueus, ja que els oficials reials volien veure aquestes quísties a partir de l'any 1430 (document 10). Aquest afer ja havia estat tractat en un consell municipal celebrat el dia 4 d'aquell mes.⁶ En un consell posterior, celebrat el dia 26, hom assabenta els assistents que Pere Serra, síndic de la vila, havia arribat de Tarragona i havia portat un trasllat simple de la sentència dictada sobre l'afer dels jueus, però en ser un trasllat simple no era possible treure els diners de la taula de canvi on havien estat depositats ni refer-se de les despeses sofertes fins a aquell moment.⁷

---

⁵ La «purgació de la taula» consistia en un procediment generalitzat d'exigència de responsabilitats a tots els funcionaris públics en forma de judici contradictori (Isidre LLUCIÀ I SABARICH, «Purgar taula: el present d'una institució històrica», *Revista de Dret Històric Català*, 16 (2017), p. 151-175).

⁶ ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1494, f. 33r i 34r.

⁷ ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1494, f. 35v-36r.

TEXTOS DOCUMENTALS

1

1422, setembre, 3. Cervera

Els paers de Cervera demanen al pare provincial i els definidors dels frares predicadors de l'arquebisbat de Tarragona que, amb la finalitat que no tornin les bandositats a la vila, permetin que es quedi a la població, durant el pròxim any, el frare Pere Moyà, que mantinguin en el seu càrrec el prior del monestir cerveri i que trametin a la vila frares ben formats.

Arxiu Comarcal de la Segarra (ACSG), Cervera, Fons Municipal, *Registre de lletres*, 1422, f. 77r-78r.

Pares molt reverents,

Bé crehem que vostres molt grans reverències no ignoren com, stigant l'ene-mich de natura, en aquesta vila han durat gran temps bandositats, discòrdies, iniquitats e males voluntats. E, per la gràcia divinal e per les bones induccions e santes preicacions del honorable ffra Pere Moyà fetes aquest any en aquesta vila, tractants alsunes bones persones, les dites bandositats, ranchós e males voluntats són tornades a concòrdia, unitat e bona voluntat. Emperhò, molt reverents pares, com no-s duptem que, si les preicacions del dit ffra Moyà cessaven en aquesta vila, per enginy del dit enemich de natura, les dites bandositats no tornassen en pigor que no eren, vosaltres afectuosament pregam que, per reverència de nostre senyor Déus e per cessar tan gran mal com ssèrie si les dites bandositats tornaven, vos plàcie lexar-nos ací l'any següent lo dit ffra Moyà, car confiam en nostre senyor Déus e en les dites santes preicacions del dit ffrare que, si ell roman ací altre any, les dites bandositats, discòrdies e divisions seran en tot bé refformades, pregant, més avant, vosaltres, pares molt reverents, que, axí com l'any passat havets proveheyt lo monastir dels prehicadors d'aquesta vila de bon prior e de bons e honests frares de sciència e de costums ben ornats, que, axí matex, lexant ací lo dit prior per regir lo dit priorat, com sie ffet àbil per lo dit offici e cerch lo gran profit del dit monastir, vos plàcie, axí matex, trametre ací ffreres per l'any vinent abtes per fer lo offici divinal e en sciència e en bones preicacions, segons bé havets acostumat. E açò, molt reverents pares, tendrem a gràcia singular. E, si a vosaltres, pares molt reverents, o alcú de vosaltres alsunes coses podem fer per vostre[s] grans reverències e honors, som prests de ffer e complir tot ço e quant posible nos sie.

Scrita en Cervera, a III de setembre, any Mi CCCC XXII.

Los pahers de Cervera prests a vostra honor.

Als molt reverents pares en Christ los provincial e diffinidors del archabisbat de Tarragona.

2

1424, febrer, 10 o 11. Cervera

Els paers de Cervera assabenten el cambrer i els membres del capítol de la seu de Tarragona de la situació en què es troben tres homes de Timor.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Registre de lletres*, 1424, f. 10v-11r.

Als molt reverent, honorables e de gran circuspecció senyors los camarer e capítol de la seu de Taragona.

Molt reverent e molt honorables e de gran circuspecció senyors,

Vostra letra havem rebuda, escrita en Taragona, a XXV de janer l'any dejús scrit, per la qual par que fossets mal informats que nosaltres feyem tenir ací tres hòmens presos o arestats del loch de Timor per virtut del vehinatge ho civilitat ab aquesta vila per los dits hòmens fet, de què erets meravellats de la obligació que los dits hòmens havien feta e nosaltres o nostres precessors acceptada, per ço com vosaltres no y hauríeu consentit, e que volriets que vosaltres ne los hòmens del dit loch habitans e de son terme no aguessen debat ab nosaltres, e per ço hauriets pler de ésser informats de tot lo fet, pregant-nos que de present los dits hòmens fessem deliurar e de informar-vos de tot lo fet, etc. A la qual vos respodem que, parlant ab reverència e honor vostra, no sots stat verhídicament informats ni havets rahó de meravellar, com sie veritat que los dits hòmens, per lur favor e de la luició ho remença se sperava a fer del dit loch e per fugir a vexacions de alcunes persones, ab actoritat de lur batlle ho lochtinent lur e encara del senyor rey, del patrimoni del qual són stats cisses ho segregats o per via de remuneració, lo dit senyor, no volent que la penyora sua fos deteriorada ni los hòmens vexats, haguem lo dit vehinatge a prechs dels dits hòmens e a manament del dit senyor, acceptar-ne, plàcia a Déus, que res en derogació de vosaltres hi hayam fet ni entem haver debat [e] qüestió ab vosaltres ni ab los dits hòmens, com aquells, ab mà paternal entenem protegir e deffendre en lur justícia on lo aguessem ab altres persones, ne és ver qu-els sien preses ni arestats a instància nostra, e axí davent mosser Jacme Mayllola, portador de vostra letra, ho havem fet atorgar e havem dit que per nosaltres no stan. E axí, senyors, podets ésser [espai en blanc].

Prests, senyors, a vostra honor los pahers de Cervera.

3

1427, març, 15. Cervera

Els paers de Cervera demanen a Jaume Oller, procurador general de l'arquebisbe de Tarragona, que faci suspendre temporalment l'interdit emès contra els germans Joan i Nicolau Coll i Pere de Puigredon, de Cervera.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Registre de lletres*, 1427, f. 20r-21r.

A mosser Jacme Oller.
Molt honorable mosser,

Segons havem entès, a instància vostra s'és impetrada o manada una letra de la cort de mosser lo oficial de Terragona contra en Johan Coll, Nicholau Coll, frares, e Pere de Puigredon, de aquesta vila, manant als vicariis d'ací los denunciens per vedats per la constitució del sacre consilii de Terragona, e açò per rahó com ells, en tany com eren vedats per la dita constitució, prometeren e-s obligaren pagar certa quantitat de diners que per lo dit vet e altres coses devien aquí a scrivans [e] jutges de la dita cort en cert termini ja passat, per la qual prometença e obligació foren absolts ab residència fins en lo dit termini per ells promès, la qual cosa no han complida, per què vós mosser o mosser lo official mane aquells ésser publichats e denunciats per vedats. E nosaltres, mosser, sabents la dita letra ésser ací, axí com aquells que som tenguts ésser curosos que los officis divinals se facen públicament, segons deven, e los vehins e habitants en aquesta vila puxen ésser e entrevenir en aquells e fer offeretes e oracions segons bons crestians deuen fer, majorment en aquest sant temps de Quaresma que quascun fell cristià deu smenar sos peccats e corregir si matex de vicis e de peccats, som recorreguts per lo honorable mosser Jacme Torres, deguà de aquesta vila, pregant a aquell li plegués fer sobreseure la dita letra fins haguéssem escrit a vós per la dita rahó e que·ns donàs algun temps, lo qual degà, a gran affany, nos ha dit que prestament scrívísem a vós, en altra manera que ell farie publicar e denunciar los sobre dits per vedats. Per ço, mosser molt honorable, affectuosament vos pregam vos plàcie, per honor de Déu e honor nostra, lo dit vet o entredit fer sobreseure per tot lo mes d'abril primer vinent, car tenim-nos per dit que, d'ací lavors, nosaltres haurem fet per manera que los dits Johan Nicholau e Pere hauran complit e pagat a vós ço que obligats són per gran [sic] o per força. E d'açò, mosser, farets servey a Déu e a nosaltres e aquesta universitat plaer molt singular e molt cristià e christiana, que ara en, aquest sant temps de Quaresma, han acostumat fer oracions, dejunis e penitència, que, per rahó del dit vet, perdrien avinentesa e la devoció, maiorment ara que tots jorns havem ordonat que fem grans processons, e açò per rahó de un gran e spenentable senyal de terratrèmol, que ha bé XV jorns, per nostres peccats e demèrits, continue axí de nit com de die en estes parts, de què la gent quasi sbalaÿda. E d'açò, mosser molt honorable, vos plàcie no·ns vullats dir de no, car, al temps per nosaltres demenat, no·s tenim per dit haurets ço del vostre, pregant a vós per vostres letres vullats scriure açò al dit mosser lo degà de fer-nos aquest plaer que face sobreseure la dita letra, que no·s publich. E, no res menys, vos plàcie per lo dit portador de la present haiam vostra bona resposta, segons de vós indubítadament speram, offerint-vos, mosser molt honorable, que, si en lo mig stant per vós podem fer alcunes coses, que·ns scrivats e serà complit per obra.

Scrita en Cervera, a XV de març del any M CCCC XXVII.

Los pahers de la vila de Cervera, mosser, a tot vostre [honor] prests.

Al molt notable e molt savi mosser Jacme Oller, procurador general del senyor archabisbe de Terragona.

1438, juliol, 10. Cervera

Els paers de Cervera demanen a Pere Tost, doctor, de Tarragona, que vingui a Cervera a regir l'ofici d'assessor del veguer i batlle pel qual ha estat nomenat.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Registre de lletres*, 1438, f. 48r-48v.

Al molt honorable mosser e de gran saviesa micer Pere Tost, doctor, en Tarragona.

Molt honorable mosser,

Bé crehem recorde a vostra saviesa gran com per nosaltres vos són stades trameses moltes letres per les quals vos pregàvem vos plagués venir ací regir lo ofici de assessoria del veguer e batlle de aquesta vila per la senyora reyna a vós donat, e açò per tant com per vostra absència la justícia és del tot preterida en aquesta vila, car los vostres loctinents, los uns per los altres, dilaten aquella, cuidant que per aquesta rahó a convengut haver-us recors a la senyora reyna, suplicant-la vos ne degués scriure. E la dita senyora reyna, volent e dehejant la justícia sie administrada, no tant solament en aquesta vila, mas encara per tots los seus regnes e terres, tramet a vós una lertra, la qual vos donarà lo portador de la present, síndich substituït de aquesta vila. Pregam e requerim a vós mosser, per descàrrech nostre e per ço que la justícia, la qual per gràcia de Déu tots temps és stada trobada e servada en aquesta vila, vos plàcie, servant los manaments e prechs de la senyora reyna, vullats prestament venir en aquesta vila per regir vostre ofici, jatsie nos haguessets scrit per vostres letres dies ha passats que prestament seriets ací, e res no se'n ha seguit per obra que en continent vengats per regir lo dit ofici. En altra manera, si açò recusats fer, ço que no presumim, avisam-vos que nosaltres farem a la dita senyora reyna e en totes altres forces e maneres que porem que los qui auran so per la justícia en aquesta vila no-ls sie dilatada ni detenguda, e açò perquè hi som serts per rahó del regiment de aquesta vila que a nosaltres és comanat per l'any present, pregant-vos afectuosament per lo present portador haiam aquella bona resposta que de vós, mosser, speram ab effecte e no les del temps passat.

E sie la santa Trinitat guarda vostra.

Scrita en Cervera, a X dies de juliol del any M CCCC XXXVIII.

Los pahers de la vila de Cervera prests, mosser molt honorable, a tot honor vostre.

1438, agost, 16. Cervera

Els paers de Cervera demanen a Pere Tost, doctor en decrets, de Tarragona, que rebi la informació que li donaran dues persones sobre l'ofici d'assessor del veguer i batlle pel qual ha estat nomenat com si li fos donada pels susdits paers.

Al molt honorable mosser e de gran saviesa micer Pere Tost, doctor en decrets, en Tarragona.

Molt honorable e de gran saviesa mosser,

Per tal com les corts de aquesta vila van totalment a perdiçió e la gent cride e meten so que no troben justícia e d'açò, mosser, és causa vostra absència, van aquí a vós, mosser lo honorable en Berenguer de Copons, loctinent de veguer e batlle, e lo discret Johan Borraç, notari, síndich de aquesta vila, imformats plene-rament de alcunes coses que a vós, mosser, de part nostra, per rahó del officí vostre de assessor e per la dita vostra absència, han a dir e explicar. Plàcie a vós, mosser, donar fe e crehença a tot ço que per ells vos serà recitat sobre los dits fets de part nostra axí com si per nosaltres personalment vos ere dit. E sie la santa Trinitat guarda vostra.

Scrita en Cervera, a XVI dies de agost del any M CCCC XXXVIII.

Mosser, a tot honor vostre prests los pahers de la vila de Cervera.

6

1442, abril, 15. Cervera

Els paers de Cervera demanen als cònsols de la ciutat de Tarragona que facin que Arnau d'Abella, sastre, de Cervera, recuperi tot allò que va encomanar a Bartomeu Martí, mercader, de Tarragona, juntament amb l'import de les despeses que ha satisfet per culpa del susdit Bartomeu Martí.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Registre de lletres*, 1442, f. 54r-54v.

Als molt honorables e de gran saviesa senyors los cònsols de la ciutat de Tarragona.

Molt honorables e molt savis senyors,

N'Arnau d'Abella, sartre, vehí e habitador de aquesta vila, és recorregut a nosaltres, qui l'any present som regidors de aquesta vila, dient e affirmant com ell havie comanats certs costalls de roba ha un mercader ciutadà de aquexa molt honorable ciutat apellat Barthomeu Martí. Ara, com ell és anat per portarse'n ço del seu en aquesta vila, lo dit Barthomeu Martí no li ha volguda donar la dita sua roba, ans, ço que piyor és, lo dit Arnau d'Abella ha trobat que li ha més un costal de la dita sua roba penyora, en tant que lo dit Arnau d'Abella ha treballat e vagat aquí per XX jorns, que no ha poguda cobrar la dita sua roba, jatsesie moltes vegades sie recorregut per nosaltres, senyors, e après per los molt honorables veguers de aquexa ciutat, la qual cosa és de mal exemple que los mercaders e altres gens, fiant de bons hòmens mercantívols e comanant-los lurs robes e béns, los meten aquells penyorar e, com los volen cobrar, no-ls poden haver, ans per favors, segons lo dit Arnau d'Abella al·legue, que los remeten de Erodas a Pilat. E, com als regidors de les ciutats e viles se pertangue squivar tals coses e tals

hòmens no ésser sostinguts en tals universitats com és aquexa per no diffamar aquelles, per ço, senyors molt honorables, affectuosament vos pregam vullats donar loch e manera lo dit Arnau d'Abella cobre lo que ha comanat al dit Barthomeu Martí, ensemps amb les messions e despeses que a colpa del dit Barthomeu ha fetes, com axí hi sie tengut per justícia, offerint-nos fer per vosaltres e per aquexa molt honorable ciutat e per qualsevol ciutadà de aquella semblants coses e majors tota hora que lo cars ho require.

E sie la santa Trinitat guarda vostra.

Scrita en Cervera, a XV dies d'abril del any M CCCC XXXX dos.

Senyors molt honorables, a tot honor e servir vostre prests los pahers de la vila de Cervera.

7

1442, abril, 18. Cervera

Els paers de Cervera demanen a Pere Tost, de Tarragona, que, com a assessor que era de Guillem de Peguera, veguer i batlle de Cervera durant el trienni proppassat, vingui a Cervera per tal de «purgar la taula».

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Registre de lletres*, 1442, f. 57v.

Al molt honorable mosser e de gran saviesa micer Pere Tost en la ciutat de Tarragona.

Molt honorable e de gran saviesa mosser,

Segons som informats, vós, per als cunes rahons, dilatats la purgació de la taula per lo honorable mosser Guillem de Peguera, cavaller, qui, en lo trieni proppassat és stat veguer e batlle de aquesta vila e, per vós, com assessor seu, fahedora. E com vós, mosser, siats cert que la dita taula se ha a tenir, segons les constitucions de Cathalunya volen e requiren, les quals nosaltres havem jurades deffendre e mantenir, per ço, mosser, affectuosament vos pregam, tota dilació cessant, vos vullats venir purgar la dita taula, segons havets jurat e promès. En altra manera, dariets causa aquesta vila de pledejar e fer messions e despeses, greu que ns serie, com haïam voler de fer-vos plaers e honors e no litigar ab vós ni ab alcú altre. E vós, mosser, que per nostre descàrrech e per evitar parlaments ne deuriets ésser cuytat, majorment com se'n digue que vós ho havets fort jaquèn demanades. E d'açò us pregam no hage falla.

E conprove-us la santa Trinitat en sa amor e gràcia.

Scrita en Cervera, a XVIII dies d'abril del any M CCCC XXXX dos.

Mosser molt honorable, a tot honor vostre prests los pahers de la vila de Cervera.

1443, octubre, 18. Cervera

Els paers de Cervera demanen al cardenal de Tarragona que faci tot el que li sigui possible per tal que el Pare Sant concedeixi a la vila de Cervera una butlla semblant a la que ha estat lliurada a la ciutat de Lleida.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Registre de lletres*, 1443, f. 80r-80v.

Al molt reverent senyor e pare en Christ lo senyor cardenal de Tarragona.
Molt reverent senyor e pare en Christ,

Per contemplació de vostra reverent paternitat et intercessió e miyà del honorable micer Pere Tost, doctor en decrets, lo qual, ab suma diligència, hi ha treballat, no contrastant que sie perjudici gran a aquesta vila, a nosaltres e al Consell de aquesta, ha plagut de la qüestió que és de aquesta vila ab los hòmens de Santa Maria del Pla sie levada en la manera que a vós, senyor, ha plagut, volent, senyor, complaure a vós e per lo gran treball que lo dit micer Pere Tost, lo qual incessantment hi ha treballat e al qual, per la gran amor que tota aquesta vila li ha, no li havem pogut contradir, jatsie vehèssim bé que ell hi ere tot per favor vostra. E, tenint-vos per dit que vós, senyor, podets en moltes coses endreçar e favorir aquesta vila, axí en cort romana e ab lo senyor rey, com encara en aquesta part de ça. Ítem, senyor molt reverent, nosaltres e los singulars de aquesta vila, per los grans càrrechs de censos e de censals que portam, als quals bonament lo poble no pot suplir, havem de gran necessitat una gràcia o bulla del Pare Sant semblant que la ciutat de Leyda ha haüda, e la qual, senyor, crehem vós sots cert. Supplicam-vos, senyor, plàcie a vós no prengats enug voller stendre los vostres brasos ve[r]s aquesta vila e treballar de paraula que nosaltres haiam la dita gràcia o bulla en la forma que lo discret mosser Jacme Leberia, prevere, portador de la present, al qual nosaltres ne havem encarregat, vos recitarà, soplicant-vos donets fe e crehença en tot ço e quant a vostra paternitat gran per lo dit Jacme Leberia, de part nostra, sobre los dits fets, serà explicat axí com si per nosaltres personalment ere dit e recitat a aquella.

E conserve nostre senyor Déu vostra reverent paternitat en sa amor e gràcia.

Scrita en Cervera, a XVIII dies de octubre del any M CCCC XXXX tres.

Senyor molt reverent, los pahers de la vila de Cervera a tot honor e manament vostre prests.

1443, novembre, 11. Cervera

Els paers de Cervera comuniquen a Pere Tost, de Tarragona, que, si és possible, cal que la comissió sobre els censos emfitèutics s'adreci a Pere Pelegrí,

canonge de Lleida, Francesc Vall, canonge de Vic o algun altre bon canonge de Tarragona i li encarreguen que ell faci l'elecció d'un d'aquests tres eclesiàstics.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Registre de lletres*, 1443, f. 87r.

Al molt honorable mosser e de gran saviesa micer Pere Tost, en Tarragona.
Molt honorable e de gran saviesa mosser,

Per lo honorable en Gabriel Çalmonia, ffrare vostre, som stats avisats com no havíem nomenats a mosser Jacme Leberia, prevere, a qui volíem dictàs la comissió del càrrech que per sa bondat a pres per nosaltres sobre lo fet dels censos imphiteòtichs. Crehem, mosser, que ham ha haver dignitat de abbat o prior o canonge de seu catredal. Per què, mosser, nosaltres havem ací pensat, si fer se pot, que la comissió se dreç a micer Pere Pelegrí, canonge de Leyda, a a mosser Francesch Vall, canonge de Vich, e a qualche bon home canonge de la seu de aquexa ciutat, aquell mosser que nos do niyares hi sie bo, car a vós remetem la elecció. E la nòmina de aquests tres, si us plaurà, darets al dit mosser Jacme, pregant-lo afectuosament hage los fets per recomanats. E, si us plaurà, mostrar-li ets la present, la qual hage per sua.

E sie la santa Trinitat guarda vostra.

Scrita en Cervera, a XI dies de noembre del any M CCCC XXXXIII.

Prests, mosser, a tot honor vostre los pahers de la vila de Cervera.

10

1494, octubre, 10. Cervera

Els paers de Cervera, atès que el canceller i altres doctors del Consell del rei volen veure les tatxes de la quístia dels jueus des de l'any 1460 fins al 1490, els trameten aquelles que han pogut trobar.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Registre de lletres*, 1494, paper solter.

Als molt reverent, molt magnífichs e de gran prudència lo senyor canceller e altres doctors del Sacre Consell del rey, nostre senyor, en Tarragona.

Mossenyors molt magnífichs e de gran prudència,

Per nostre síndich som stats informats que per obtenir sentència en lo fet de aquesta universitat e dels jueus qui-s mene en la Real Audiència ab un altre fet contra lo òlim veguer a batle de aquesta vila, mosser Alanyà, eren mester les tatxes dels quistiés de la aliama dels jueus de aquesta vila del any XXX fins en l'any sexanta, com altrament dita sentència dar-nos podie, e que, aquelles arribades, de continent se donarie, les quals tatxes li són stades trameses. Ara, mossenyós, dit síndich nos ha scrit que vostres magnificències volen veure les tatxes fetes de la dita quístia del ayn sexanta fins l'any noranta, lo que, ab gran diligència, havem cerchades e fetes cerquar. Ver és, mossenyós de molta magnificència, que los ayns sexanta-quatre e sexanta-cinch dita quèstia no-s taxà per causa de la guerra. De tot lo altre temps e triennis se són trobades, sinó de un trienni dels

ayns LXXVI, LXXVII e LXXVIII, qui no-s trobe. Creem deu ésser en poder de algun notari de aquesta vila dels qui són absents per causa de les morts. Los altres per dit nostre síndich vos seran mostrats, al qual los remetem. Plàcie-us, mossenyós, haver consideració als mèrits de la causa e a la pobresa de aquesta universitat e als danys a ella donats per dit òlim oficial e a la favor dada per ell als jueus qui en lo temps de lur expulsió eren més requisims que may e a les despeses nos ha fetes fer e que de continu se fan e haver per recomanada a aquesta universitat ab sa justícia e aquella en dites causes e quiscuna de aquelles sie spedida e no sie més dilatada, com tal sie la intenció del rey, nostre senyor, e per sa altesa a nosaltres significada. Altrament, covenrie'ns consultar-ne a sa altesa, la qual desija molt la conservació e augment de aquesta sua vila e vassaylls.

E sie la sanctíssima Trinitat en contínua protecció e direcció de vostres grans providències.

De Cervera, a X de octubre, any mil CCCC LXXXVIII.

Senyors de molta providència, a la ordinació e manar de vostres prestàncies, en gràcia de lles quals se comanen promtes.

Los pahers e pròmens de la vila de Cervera.

[Al marge esquerre:] Facta.